

Keeleameti 2023. aasta tegevuse aruanne

I. Ülevaade keeleseaduse täitmise järelevalvest 2023. aastal

Keeleamet on Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalas tegutsev valitsusasutus, mis teeb riiklikku järelevalvet keeleseaduse ning teiste keeleoskust ja keelekasutust reguleerivate õigusaktide täitmise üle ning osaleb keelepoliitika väljatöötamises ja elluviimises.

2023. aastal töötas Keeleameti 18 inimest, neist 11 otseselt keeleseaduse täitmise järelevalvega tegevat ametnikku. Seoses eesti õppekeelele ülemineku ning sellega seotud ameti järelevalvepädevuse laienemisega liitus teisel poolaastal Keeleameti meeskonnaga kaks uut ametnikku.

Ametile eraldati 2023. aastal riigieelarvest tegevuskuludeks 821 837 eurot, millest 81 440 eurot oli ette nähtud täiskasvanute keeleõppega seotud tegevuste toetamiseks.

Peamised tegevusvaldkonnad olid töötajate ja ametnike eesti keele oskuse kontroll, eesti keele kasutamise nõuete täitmise kontroll seadusega määratud valdkondades ning eesti keele tasemeeksamiks ettevalmistavate täienduskoolituste õppekavade ja koolitusasutuste tegevuse vastavuse hindamine keeleseaduses ning täienduskoolituse standardis sätestatud nõuetele.

Ametnike ja töötajate eesti keele oskuse kontrollimisel koostati 2023. aastal kokku 1791 kontrollakti, aasta jooksul saadeti keeleseaduse täitmise järelevalve eri valdkondi puudutavates küsimustes välja ühtekokku 1005 kirja. Sunniraha rakendati 380 korral kogusummas 39 550 eurot.

Keeleameti peainspektorid osalesid Haridus- ja Teadusministeeriumi vene õppekeelega koolide haldusjärelevalves ning järelevalveosakonna juhataja Integratsiooni Sihtasutuse hankekomisjonides.

Külastati 19 õppeasutuse eesti keele ja eesti keeles õpetatavate ainete tunde, anti tagasiside õpetajatele, koolijuhtidele ja kooli pidajale, osaleti õiendi koostamisel. Samuti külastati üheksa koolitusfirma kokku kümnet täiskasvanutele mõeldud tasemeeksamiks ettevalmistavat koolitust. Heakskiiti anti 29 keelefirma tegevusloa taotlusele ning hinnati koolitusfirmade esitatud taotlusi koolitaja pädevuse hindamiseks (kokku 261 koolitajat).

II. Eesti keele oskuse nõuete täitmise järelevalve

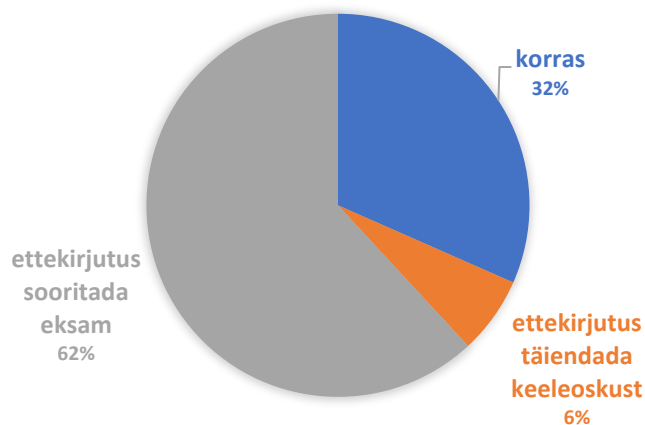
Keeleoskusnõuete täitmise järelevalves kontrolliti 3644 isiku keeleoskust tõendavaid dokumente; tegeliku keeleoskuse vastavust kehtestatud nõuetele kontrolliti 1791 töötajal, mille kohta koostati kontrollakt.

Tegeliku eesti keele oskuse esmakontrollis kontrolliti 848 töötajat, neist 262 (31%) keeleoskus vastas nõutavale tasemele. Eksami sooritamise ettekirjutus tehti 513 töötajale ja ettekirjutus täiendada eesti keele oskust – 54-le.

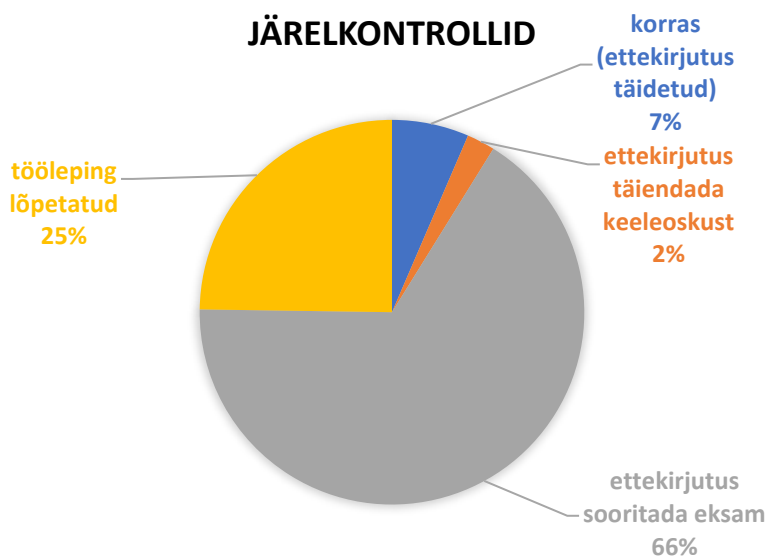
Keeleoskuse järelkontrollis ilmnes, et 943 ettekirjutuse saanud töötajast on 63 (7%) ettekirjutuse täitnud. Seoses töölepingu lõppemisega või ametikoha tööülesannete muutusega (nt madalamale ametikohale viimisega) lõpetati järelevalvemenetlus 241 töötaja suhtes. Eesti

keele eksami sooritamise tähtaega pikendati 646 juhul ja eesti keele oskuse täiendamise ettekirjutuse tähtaega 23 juhul. Sunniraha hoiatus tehti 796 töötajale ning sunniraha rakendati 380 töötaja suhtes. Ühel korral rakendati sunniraha juriidilise isiku suhtes.

ESMAKONTROLLID

JÄRELKONTROLLID

Hariduse valdkonna (üldharidus-, erakoolide ja -lasteadeade, kutsekoolide ja huvitegevust pakkuvate KOV alluvuses huvikoolide) töötajate eesti keele oskust kontrolliti kokku 47 koolis ja 39 lasteaias Tallinnas, Harjumaal, Ida-Virumaal ja Pärnus.

Tallinnas ja Harjumaal kontrolliti töötajate eesti keele oskust 18 üldhariduskoolis (Ehte Humanitaargümnaasium, Haabersti Vene Gümnaasium, Keila Kool, Lasnamäe Gümnaasium, Lasnamäe Põhikool, Lasnamäe Vene Gümnaasium, Loksa Gümnaasium, Läänemere Gümnaasium, Maardu Gümnaasium, Maardu Põhikool, Paldiski Vene Põhikool, Tallinna 53. Keskkool, Tallinna Kadaka Põhikool, Tallinna Kesklinna Vene Gümnaasium, Tallinna Linnamäe Vene Lütseum, Tallinna Mahtra Põhikool, Tallinna Mustamäe Reaalgümnaasium, Tallinna Mustjõe Gümnaasium), **4 kutsekoolis** (Tallinna Kopli Ametikool, Tallinna Lasnamäe Mehaanikakool, Tallinna Polütehnikum, Tallinna Teeninduskool) ja **6 erakoolis** (Erakool

Garant, MTÜ Edu Valem, MTÜ Sakala Eragümnaasium, MTÜ Vivere Kool, Püha Johannese Kool, Shanghai Püha Johannese MTÜ).

Ida-Virumaal kontrolliti keeleoskust 16 üldhariduskoolis (Ahtme Kool, Kiviõli Vene Kool, Kohtla-Järve Ahtme Põhikool, Kohtla-Järve Järve Kool, Kohtla-Järve Kesklinna Põhikool, Kohtla-Järve Maleva Põhikool, Kohtla-Järve Slaavi Põhikool, Kohtla-Järve Tammiku Põhikool, Kohtla-Järve Täiskasvanute Gümnaasium, Narva Keeltelütseum, Narva Kesklinna Gümnaasium, Narva Kreenholmi Gümnaasium, Narva Paju Kool, Narva Pähklime Gümnaasium, Narva Soldino Gümnaasium, Narva Täiskasvanute Kool), ühes kutsekoolis (Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus) ja ühes erakoolis (Kohtla-Järve Erakool Intellekt).
Mujal Eestis kontrolliti eesti keele oskust ühes koolis (Pärnu Tammsaare Kool).

2023. aastal kontrollitud õppeasutustes (üldharidus-, kutse- ja erakool) vormistati 416 esmakontrolli akti (neist 158 korras) ja 486 järelkontrolli akti (neist korras ehk ettekirjutus täidetud 24). Esmakontrolli käigus tehti 37 pedagoogile /töötajale? ettekirjutus täiendada eesti keele oskus ja 213-le ettekirjutus sooritada eesti keele eksam; esmakontrolli käigus tehti 92 juhul ka sunniraha hoiatus. Järelkontrolli aktiga pikendati 9 juhul eesti keele oskuse täiendamise ettekirjutuse täitmise tähtaega ja 383 juhul eesti keele eksami sooritamise tähtaega. Sunniraha hoiatus tehti 350 korral, sunniraha rakendati 257 korral. 83 pedagoogi suhtes lõpetati järelkontrolli menetlus seoses töölepingu lõppemise või töötaja madalamale ametikohale viimisega.

Keeleoskust kontrolliti 17 koolieelses haridusasutuses Tallinnas ja Harjumaal (Lasteaed Kelluke, Lasteaed Maasikas, Maardu Lasteaed Rukkilill, Maardu Lasteaed Rõõm, Tallinna Arbu Lasteaed, Tallinna Kuristiku Lasteaed, Tallinna Lasteaed Delfiin, Tallinna Lehola Lasteaed, Tallinna Linnamäe Lasteaed, Tallinna Pae Lasteaed, Tallinna Päevalille Lasteaed, Tallinna Raadiku Lasteaed, Tallinna Rukkilille Lasteaed, Tallinna Seli Lasteaed, Tallinna Sõbrakese Lasteaed, Tallinna Tähekesse Lasteaed, Tallinna Vindi Lasteaed) ning 19 lasteaias Ida-Virumaal (Jõhvi Lasteaiad, Kiviõli Lasteaed Kannike, Kohtla-Järve Lasteaed Aljonuška, Kohtla-Järve Lasteaed Kakuke, Kohtla-Järve Lasteaed Muinasjutt, Kohtla-Järve Lasteaed Punamütsike, Kohtla-Järve Lasteaed Pääsuke, Kohtla-Järve Lasteaed Tuhkatriinu, Narva Lasteaed Cipollino, Narva Lasteaed Kirsike, Narva Lasteaed Käoke, Narva Lasteaed Pingviin, Narva Lasteaed Potsataja, Narva Lasteaed Põngerjas, Narva Lasteaed Sipsik, Narva Lasteaed Sädeke, Narva Lasteaed Tareke, Sillamäe Lasteaed Päikese, Sillamäe Lasteaed Rukkilill), samuti **kahe eralasteaias** (Eralasteaed Mesimumm Kohtla-Järvel, MTÜ Edu Valem Eralasteaed Tallinnas).

Koolieelsetes lasteasutustes vormistati kokku 122 esmakontrolli akti, neist 38 olid korras, st töötaja keeleoskus vastas kehtestatud nõudele. Kaheksale töötajale tehti ettekirjutus täiendada eesti keele oskust, 76-le tehti ettekirjutus sooritada eesti keele tasemeeksam, 22 juhul tehti esmakontrolli käigus sunniraha hoiatus. Järelkontrolliakte vormistati lasteaiades 245, neist 15 juhul menetlus lõpetati, sest ettekirjutus oli täidetud.

Järelkontrolli aktiga pikendati seitsmel töötajal eesti keele oskuse täiendamise ettekirjutuse täitmise tähtaega ja 175 töötajal eesti keele eksami sooritamise tähtaega.
Sunniraha hoiatus tehti 167 töötajale ja sunniraha rakendati 96 töötaja suhtes. Menetlus lõpetati 48 juhul töölepingu lõppemise või madalamale ametikohale üleviimise tõttu.

Riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustes vormistati 29 esmakontrolli akti, millest 20 aktiga kinnitati kontrollitud teenistuja eesti keele oskus ameti- või töökoha nõudele vastavaks, kolmele

tehti ettekirjutus täiendada eesti keele oskust ja kuuele ettekirjutus sooritada eesti keele eksam. Neljale isikule tehti esmakontrollis sunniraha hoiatus. Järelkontrolliakte riigi- ja KOV-asutustes vormistati kokku 69, neist 10 olid korras – see tähendab, et ettekirjutus oli täidetud. 11 juhul pikendati eksami sooritamise tähtaega ja tehti sunniraha hoiatus. Kolme teenistuja suhtes rakendati sunniraha. Keeleametnikud vormistasid 66 järelkontrolli akti, millega lõpetati menetlus, sest töösuhe kontrollitud teenistujaga oli lõpetatud.

Kontrolliti Kohtla-Järve Linnavalitsuse, Maardu Linnavalitsuse ja Sillamäe Linnavalitsuse, Maardu Sotsiaalmaja, Päästeameti Kopli, Kiviõli, Sillamäe, Jõhvi, Kohtla-Järve, Narva ja Narva-Jõesuu päästekomando ning Politsei- ja Piirivalveameti Ida Prefektuuri ametnike ja töötajate eesti keele oskust.

Tervishoiu ja sotsiaalhoolekande valdkonnas kontrolliti keeleoskusnõuete täitmist 12 asutuses (sh haiglad, apteegid, hoolekandenasutused, hambakliinikud ja perearstikeskused) Tallinnas, Harjumaal, Narvas ja mujal Ida-Virumaal enamasti konkreetsete kaebuste lahendamiseks (AS Ahtme Haigla, AS Ida-Tallinna Keskhaigla Magdaleena üksus, erakorralise meditsiini osakond ja silmakliiniku operatsiooniploki osakond, AS Lääne-Tallinna Keskhaigla nakkuskliinik, hemodialüüsi osakond ja Nõmme Tervisekeskus, rehabilitatsioonikeskus Lapssi OÜ, Maardu Perearstikeskus OÜ, Marta kodu OÜ hooldekodu, OÜ Euroapteek, OÜ HanzaDent, OÜ Paldiski Perearstid, SA Narva Haigla ning SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla neuroloogia- ja uroloogiaosakond).

Kontrolli käigus vormistatud 98 esmakontrolli aktist 24-ga tunnistati töötaja keeleoskus töö- või ametikoha nõudele vastavaks, neljale töötajale tehti ettekirjutus täiendada eesti keele oskust, 70-le ettekirjutus sooritada eesti keele eksam (neist 62-le tehti ka sunniraha hoiatus). Järelkontrolli akte vormistati 33, neist kolme puhul menetlus lõpetati, sest ettekirjutus oli täidetud. Viiel juhul pikendati keeleoskuse täiendamise ettekirjutuse tähtaega ja 14 juhul eesti keele eksami sooritamise tähtaega. 15 töötajale tehti sunniraha hoiatus ja kahe töötaja suhtes rakendati sunniraha. Seoses töösuhete lõppemise või töötaja madalamale kohale viimisega lõpetati menetlus 11 töötaja suhtes.

Müügi- ja kaubandustöötajate eesti keele oskust kontrolliti enamikul juhtudel samuti Keeleametile saabunud kaebuste lahendamise käigus. Keeleoskust kontrolliti 35 kaupluses (kaheksas Rimi Eesti Food AS-i kaupluses Tallinnas ja Tartus, kuues MAXIMA Eesti OÜ kaupluses Tallinnas, viies OG Elektra AS-i Grossi Toidukaupade kaupluses Tallinnas ja Harjumaal, neljas Selver AS-i kaupluses Tallinnas, kolmes AS Prisma Peremarketi kaupluses, kahes A1M OÜ kaupluses A1000 Market, Bauhaus Eesti UÜ Tähesaju kaupluses, DecorTi OÜ lillekaupluses, DEPO DIY EE OÜ kauplus-laos, Lidl Eesti OÜ Raadiku kaupluses, Sanitex OÜ Promo Cash&Carry kauplus-laos ja Valket OÜ Maardu kalakaupluses).

Keeleametnikud vormistasid kauplustes 145 esmakontrolliakti: 18 neist olid korras, kahes aktis tehti ettekirjutus täiendada eesti keele oskust, 125 aktis tehti ettekirjutus sooritada eesti keele eksam, neist 15 sunniraha hoiatusega. Järelkontrolli akte vormistati kauplustes 86, neist korras (ettekirjutus täidetud) 8. Põhjendatud vajaduse korral pikendati varem tehtud ettekirjutuste tähtaegu: 2 töötajal tuleb eesti keele oskust veel täiendada, 43 kaubandustöötajat peavad sooritama eesti keele eksami. Sunniraha hoiatus tehti 33 töötajale ja sunniraha rakendati viiel juhul. 32 menetlust lõpetati seoses töölepingu lõppemisega.

Teenindajate keeleoskust kontrolliti kümnes ettevõttes (sh toitlustusettevõttes, ilusalongis, hotellis ning meelelahutusasutustes), enamasti kaebuste lahendamiseks: (BARCRAFT OÜ

restoran Munga Kelder, Üheksa Uba OÜ Kennedy's Baar ja Köök, Hair Time Salon OÜ, Meriton Hotels AS, Mogotel Development Estonia OÜ, OÜ Novoloto, Fenix Casino, OLYMPIC ENTERTAINMENT GROUP AS). Teenindajate eesti keele oskuse kontrollis koostati 15 esmakontrolli akti, kõik ettekirjutusega sooritada eesti keele eksam. Ühele teenindajale tehti sunniraha hoiatus esmakontrolli käigus. Järelkontrolli akte vormistati seitse, neist kaks olid korras, neljal töötajal tuleb sooritada eesti keele eksam, üks menetlus lõpetati seoses töölepingu lõppemisega.

Kaebuste lahendamise käigus kontrolliti nelja **turvafirma** kuue töötaja keeleoskust (AS G4S Eesti, Forus Security AS, OÜ Grifs ja Viking Security AS), neljale turvatöötajale tehti ettekirjutus sooritada eesti keele eksam, kahe töötaja eesti keele oskus vastab ametikoha ja keeleseaduse nõuetele.

Aasta jooksul kontrolliti kaebuste lahendamise käigus ja Tallinna Munitsipaalpolitsei Ameti reididelt tuvastatud 13 taksojuhi eesti keele oskust (sh Bolt Services EE OÜ, füüsilisest isikust ettevõtjad), samuti kontrolliti Lux Express Estonia AS-i, Koosmeiega Grupp OÜ ja AS Hansabussi bussijuhtide ning AS Eesti Raudtee töötajate keeleoskust. **Bussi-, rongi- ja taksojuhtide kontrollimisel** vormistati kokku 17 esmakontrolli akti, neist 2 olid korras, üks kontrollitud töötaja peab oma keeleoskust täiendama, 13 juhti peavad sooritama eesti keele eksami. Esmakontrolli käigus tehti ühele töötajale sunniraha hoiatus. AS-is Eesti Raudtee vormistati 17 järelkontrolli akti: üks töötaja on ettekirjutuse täitnud ja menetlus lõpetati. 16 töötajal, kellele oli tehtud ettekirjutus sooritada eesti keele eksam, pikendati ettekirjutuse täitmise tähtaega, sh 14-le neist tehti sunniraha hoiatus ja kahe töötaja suhtes rakendati sunniraha.

III. Eesti keele kasutamise nõuete täitmise järelevalve

2023. aastal saadeti keeleseaduse nõuete täitmise kontrollimisel välja 1005 kirja, milles küsiti töötajate keeleoskuse andmeid (16%), selgitusi avaliku teabe ja reklaami, tarbijateabe ning tooteinfo (28%), võõrkeelsete veebilehtede (8%) ning kohanimede keelenõuete täitmise kohta, suheldi keelefirmadega (23%) ning rakendati erinevaid mõjutusvahendeid.

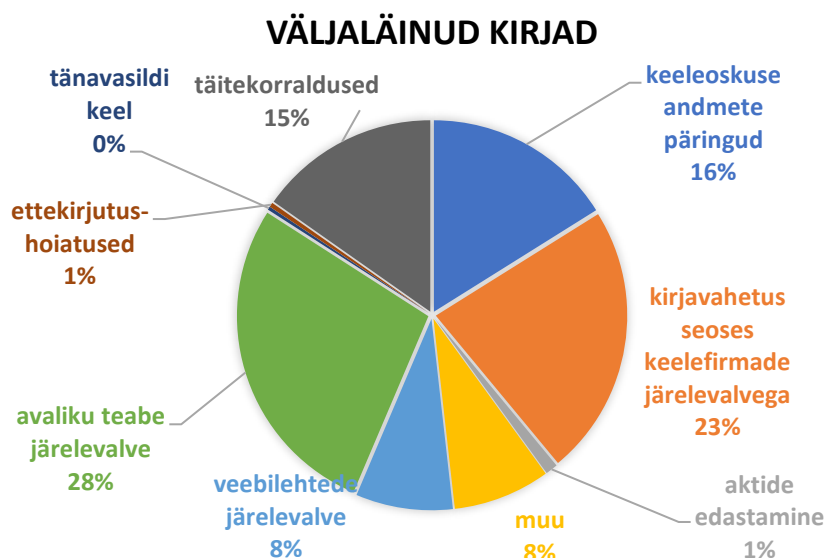
Aasta jooksul tuvastati keeleseaduse nõuete rikkumisi avalikus teabes 567, osa neist lahendati suulise menetluse käigus.

Aasta jooksul kontrolliti kokku 199 veebilehte, neist 15 (7,5%) kontroll jätkub 2024. aastal. Rikkumiste tuvastamisel selgitati keeleseaduse nõudeid nii kirja kui ka telefoni teel ning anti tähtaeg puuduste kõrvaldamiseks. Üldjuhul täideti keeleametniku ettekirjutus määratud ajaks, põhjendatud taotluse korral andis keeleametnik lisaaga.

Tööandjaid nõustati Ukraina sõjapõgenike värbamisel tekkinud küsimustes kirja või telefoni teel ja eesti keele oskuse kontrolli käigus.

Seoses eestikeelsele õppele ülemineku ettevalmistamisega suurenes vajadus nõustada haridusasutuste juhte, haridustöötajaid ja KOVide esindajaid haridustöötajate eesti keele oskuse vastavuse hindamise küsimustes. Isikud, kes on omandanud põhihariduse, keskkariduse või kõrghariduse eesti keeles, ei pea keeleseaduse § 26 lg 5 kohaselt eesti keele tasemeeksamit tegema. Kuna haridust tõendavad dokumendid üldjuhul ei sisalda teavet haridusasutuse õppekeele kohta, siis tuli õppetöö keel tuvastada haridustöötaja diplomi, akadeemilise õiendi ja sageli ka arhiividokumentide alusel.

Väljaläinud kirjad teemade kaupa

Eesti keele kasutamise nõuete täitmise järelevalves kontrollisid keeleametnikud avaliku teabe ja reklaami ning asjaajamise, samuti tarbijateabe suhtes sätestatud nõuete täitmist kõikjal üle Eesti, ennekõike suuremates linnades (Tallinnas, Tartus, Narvas, Kohtla-Järvel, Jõhvis, Valgas, Võrus, Pärnus, Haapsalus, Rakveres, Viljandis, Maardus, Narva-Jõesuus, Keilas, Paldiskis), kuid rikkumisi tuvastati ka väiksemates kohtades (Põltsamaal, Peetris, Viimsis, Märjamaal). Avaliku teabe keelekasutust kontrolliti mitmel suurüritusel (Tallinna jõuluturg, Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse jõululaat, Rothermanni jõuluturg, Märjamaa kevadlaad, Rannarootsi laad jms) ning suuremates kaubanduskeskustes. Avaliku teabe ja laadakauplejate keeleoskuse kohta tehtud tähelepanekud edastati ürituse korraldajatele, et neid arvestataks edaspidi.

Kakskeelseid tänavanimesilte leiti Põltsamaal, Tartus, Loksas ja Pärnus. Kohalikele omavalitsustele saadeti märgukiri ning tehti ettepanek viia kohanimesilt kooskõlla keeleseaduse ja kohanimeseaduse nõuetega.

Eesti keele tasemeeksamiks ettevalmistamisele suunatud täienduskoolitusasutuste tegevuse järelevalve ja hindamisega seotud kirjad puudutasid tegevusloa taotlemist, õppekavade vastavuse hindamist, õpetajate kvalifikatsiooni nõuetele vastavuse hindamist ning hinnangut õppetegevusele (külastatud tundide analüüs, tunnivaatluste eksperdihinnangud, veebilehe nõuetele vastavus jm).

IV. Täienduskoolitusasutuse pidaja tegevuse vastavuse kontroll õigusaktides kehtestatud nõuetele

2023. aasta jooksul jätkus järelevalve eesti keele kursusi korraldavate koolitusasutuste tegevuse üle õppekavade vastavuse ja koolitajate kvalifikatsiooni hindamise ning keeletundide külastamisega.

EHISe kaudu edastatud tegevusloa taotluste hindamisel menetleti 29 firma kokku 69 õppekava, Haridus- ja Teadusministeeriumile edastati järgmiste täienduskoolitusasutuste dokumendid: Elem Invest OÜ (B1, B2, C1), Haapsalu Rahvaulikool (A2), Hansavest Koolituskeskus OÜ (B1), Keeleamps OÜ (A2, B1, B2, C1), Kiri-Mari Kirjastuse OÜ (C1), Koolituskeskus Intensiivne OÜ (A2, B1, B2, C1), Krööm OÜ (B1, B2, C1), MonaLingua OÜ (B2), MTÜ Companion Koolitus (A2, B1, B2, C1). MTÜ Ida-Virumaa Koolitus (C1), MTÜ Kompas Haridusklubi (A2, B1, B2, C1), MTÜ KÕLA Koolituskeskus (C1), MTÜ Lapsele Oma Kodu

(A2, B1), MTÜ Silk Road and Hanseatic League Association (A2, B1, B2, C1), MTÜ SPKoolitus (A2, B1), MTÜ Valga Arvutikeskus (A2, B1, B2, C1), Only School OÜ (A2, B1, B2, C1), OÜ Keelemull (A2, B1, B2, C1), PracticeGate OÜ (A2, B1, B2), Skill PRO Koolituskeskus OÜ (A2, B1, B2, C1), Smart Koolitus (C1), STOMATOLOOGIA PLUS OÜ (B2), Sugesto OÜ (C1), Talren OÜ (A2, B1, B2, C1), Tartu Rakenduslik Kolledž (A2, B1), Teel tippu OÜ (C1), TRIONYX OÜ (A2, B1), Veloxmobile OÜ (A2) ja Veralinda OÜ (C1).

Nende koolitusfirmade õppekavad vastasid nõuetele ning neile väljastati Haridus- ja Teadusministeeriumi kantsleri käskkirjaga tegevusloa. 2024. aasta jaanuariks on tegevusloa saanud 153 koolitusfirmat, nende nimekiri on Keeleameti kodulehel.

Kaheksa koolitusfirmat esitasid taotluse juba kinnitatud õppekavade muutmiseks, neist A&E Keeltekeel (C1), Kamelia MTÜ (B1), KeeleLabor OÜ (A2), Macte OÜ (C1), Multilingua Keelekeskus (A2, B1, B2, C1) ja Teel Tippu OÜ (A2) tunnistati nõuetele vastavaks.

Koolitusfirmad esitasid taotlusi uute koolitajate lisamiseks (mõni koolitusfirma mitmel korral): kokku said heakskiidu 235 koolitajat, tagasi lükati 26 taotlust. 2024. aasta jaanuari seisuga on nõuetele vastavate koolitajate nimekirjas kokku 742 koolitajat.

Õppetegevuse vastavust Keeleameti heakskiidu saanud ning Haridus- ja Teadusministeeriumi kinnitatud õppekavale hinnati nii plaanilise järelevalve käigus kui ka Eesti Töötukassa ettepanekul. Küllastati kontakttunde või vaadeldi veebi vahendusel kokku üheksa koolitusasutuse tunde (1-koolitus MTÜ, Smart Koolitus OÜ, EV Arengu MTÜ, Sotsiaalprojekt OÜ, OÜ SVS-L, Reiting PR OÜ, TempoKoolitus OÜ, Vassiljev Intellekt Kool OÜ ja kahel korral Sunrise MTÜ,) eesmärgiga hinnata koolituse tõhusust, õppetöö üldist korraldust, tunni vastavust kinnitatud õppekavale, õpetaja ettevalmistust tunniks, õpperühma taseme ühtlust, tehniliste vahendite kasutamist, õppijate kontakti koolitajatega, õppijate õpimotivatsiooni ja osalemise aktiivsust.

Enne tundi vesteldi koolitusasutuse juhi, koolitaja ja õppijatega, õppijad andsid kirjaliku tagasiside senise eesti keele õpikogemuse ning rahulolu kohta praeguse kursusega. Küllastuse tulemused vormistati eelaktis, mis saadeti koolitusasutuse juhile tutvumiseks. Pärast koolitusasutuse juhi selgituste saamist vormistati akt tunni küllastamise käigus märgatud puuduste kohta ning määrati tähtaeg nende kõrvaldamiseks.

Kõige sagedasemate puudustena märgiti, et tundides ei kasutata aktiivõppemeetodeid, ei arendata kõike osaoskusi, sh rääkimisoskust, tunnid on liialt õpikukesksed, koolitaja ei paranda õppija vigu ning paaril korral märgati ka õpetaja enda keeles vigu. Siiski jäi tundide küllastamisest positiivne üldmulje. Ainut Vassiljev Intellekt Kool OÜ sai negatiivse tagasiside, mistõttu Eesti Töötukassa lõpetas koolituste rahastamise.

Mitmel korral hinnati Eesti Töötukassa või Integratsiooni Sihtasutuse palvel koolitusfirmade õppekavasid ja koostati eksperdihinnang. Sel aastal oli aktiivne arutelu koolitusfirmade esindajate, nende juristide, Haridus- ja Teadusministeeriumi, Eesti Töötukassa ning Eesti Hariduse Kvaliteediagentuuriga täiskasvanute koolitaja kvalifikatsiooni teemal. Keeleamet esitas oma ettepanekud Haridus- ja Teadusministeeriumile.

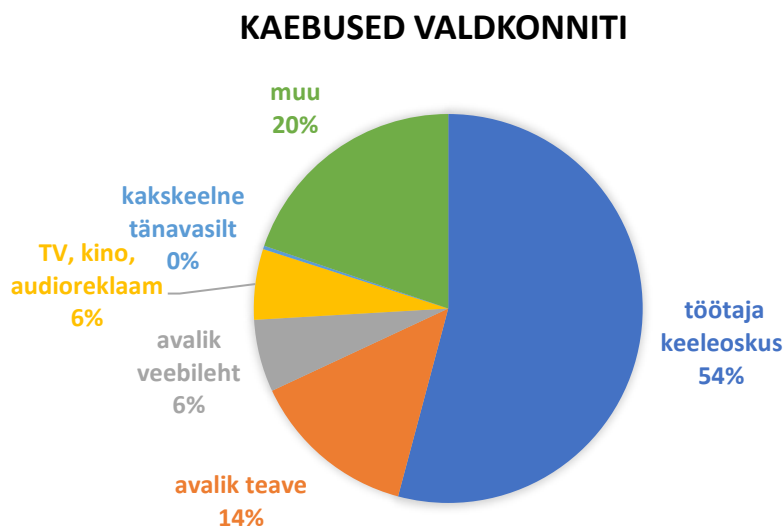
V. Kaebuste lahendamine ja teabenõuetele vastamine

2023. aasta jooksul menetleti kokku 685 kaebust. Kuna mõni kaebus sisaldas mitut kontrollieset, on aruandes kaebusi 699. Kaebusi esitati keelekasutuse kohta mitmes avaliku keelekasutuse valdkonnas. Kõige enam laekus kaebusi suvel (juuni, juuli, august – kokku 173 kaebust), kõige vähem oli neid veebruaris (46) ja detsembris (45).

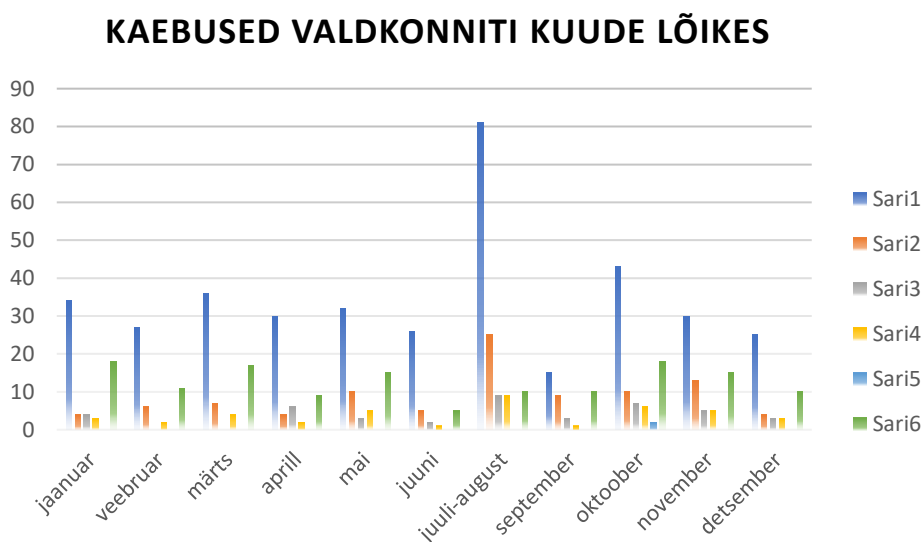
Enim kaebusi laekus teenindajate ebapiisava keeleoskuse kohta – 379 (tabel 1 sari 1). Keeleseaduse nõuete rikkumise kohta avalikus teabes laekus 97 kaebust (tabel 1 sari 2). Avalikkusele suunatud võõrkeelse või keelevigadega veebilehe kohta laekus 42 kaebust (tabel 1 sari 3).

Kaks kaebust esitati kakskeelse tänavanimesildi kohta (tabel 1 sari 5) ja 41 kaebust televisiooni, kino ja audioreklaami kohta (tabel 1 sari 4).

Kategoorias „muu“ (tabel 1 sari 6) on kaebused korteriühistu juhtide, meedias esinevate isikute ja saatejuhtide eesti keele kasutuse kohta, kaebused telefonide menüükeele, ametiasutuse telefoni automaatvastaja mitmekeelsete teavituste jms kohta. Neid kaebusi oli kokku 138.

Tabel 1

Teenindajate ebapiisava keeleoskuse kohta esitatud kaebustes (tabel 2) nimetati kõige rohkem kaubandustöötajaid (sh müüjad, kassapidajad, iseteeninduskassa ja infoleti töötajad, ajutised marjaletimüüjad, kioskimüüjad jms) – kokku 155.

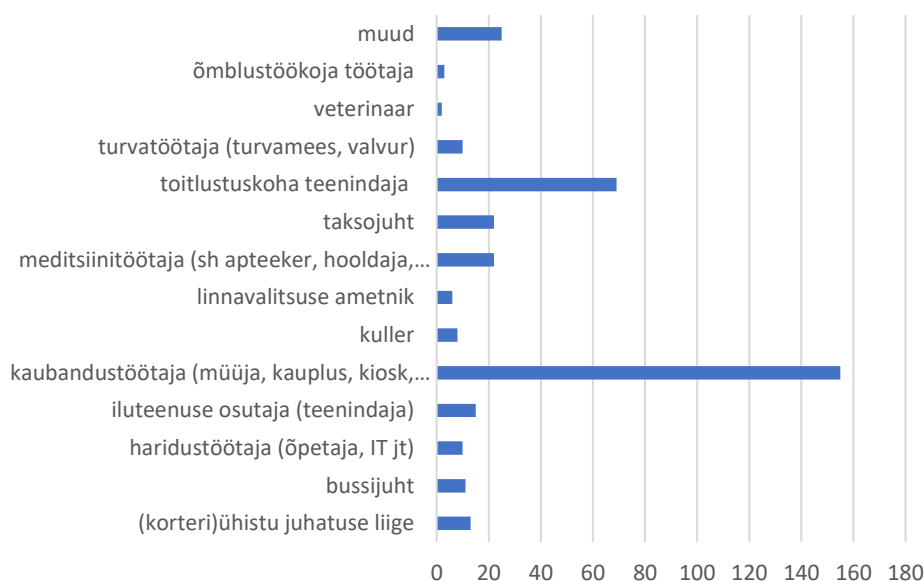
Toitlustuskoha teenindajate ebapiisava keeleoskuse kohta laekus 69 kaebust. Ühistranspordijuhtide keeleoskuse kohta laekus 33 kaebust (taksojuhtide kohta 22 ning bussijuhtide kohta 11 kaebust).

Tervishoiutöötajate kohta (sh haiglad, apteegid, rehabilitatsioonikeskused, perearstikeskused) laekus 22 ning iluteenuse osutajate keeleoskuse kohta 15 kaebust.

13 korral pöörduiti ameti poole seoses korteriühistu juhatuse liikmetega suhtlemisel tekkinud probleemidega. Muudes valdkondades (ametniku, haridustöötaja, turvamehe, kulleri, õmbleja ning veterinaari eesti keele oskus) laekus kaebusi alla kümne.

Tabel 2

KAEBUSED TEENINDAJATE KEELEOSKUSE KOHTA

Keeleamet sai 2023. aasta jooksul **277 kirjalikku teabenõuet** (s.o 136 rohkem kui 2022. aastal), millele kõigile vastati määratud tähtaja jooksul. Kõige sagedamini puudutasid teabenõuded keeleoskustasemete kohaldamist eri ameti- ja töökohtadele (sel aastal sagenesid päringud haridustöötajate kohta), eri aegadel välja antud keeleoskustunnistuste (kategoriatunnistused, alg-, kesk- ja kõrgtaseme tunnistused) kehtivust ja ülikoolis omandatud hariduse õppekeelt. Ka sel aastal uuriti võimaluse kohta tõendada oma eesti keele oskuse vastavust C2-tasemele. Kuna Eestis C2-taseme eksameid ei korraldata, on soovijail võimalik sooritada C1-taseme eksam.

Suur osa teabenõuetest oli seotud eestikeelsele õppele üleminekuga ning puudutas haridustöötajate keeleoskuse vastavust kvalifikatsioonitorgetele. Keeleametisse on pöördunud nii haridusasutuste juhte kui ka õpetajaid. Elavat huvi selle teema vastu tundis ka ajakirjandus. Eestikeelse asjaajamise nõude eiramise kohta esitatud teabenõuded puudutasid asutuste (sh riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste) ning äriühingute telefonide automaatvastajate ja teadete keelevalikut. Üle kümne korra paluti selgitust, kas eestikeelsele teatele järgnev võõrkeelne (inglis- või venekeelne) teade on kooskõlas keeleseaduses sätestatud eestikeelse asjaajamise nõudega. Kuna keeleseadus ei keela teiste keelte kasutamist eesti keele kõrval, siis ei käsitata neid juhtumeid keeleseaduse rikkumisena.

Jätkuvalt esitati küsimusi eesti keele oskuse nõude rakendamise kohta teistest riikidest saabunud töötajatele, sh ka Ukraina sõjapõgenikele.

Keeleõpet ja keeleõppe korraldust puudutavates teabenõuetes sooviti andmeid eesti keele eksamikis ettevalmistavate koolitusasutuste kohta; samuti tegevusloa taotlemise kohta (õpetajate kvalifikatsiooninõuded, õppemahud, kursuste mooduliteks jagamise tingimused), mitmes teabenõudes uuriti, millised reeglid kehtivad ettevõtte nime kohta. Keelejärelvalvet puudutavatel teemadel vahetati teavet ka Läti ja Leedu kolleegidega.

Mitmel korral esitati teabenõudeid sõnakasutuse, sõnade ja väljendite tähenduse ning õigekirja kohta, neile vastati koostöös Eesti Keele Instituudi keelekorraldajatega. Telesaate, intervjuueeritava või teleajakirjaniku ebakorrekse keelekasutuse puhul võeti teabenõudes esitatu teadmiseks ning teavitati asjaosalisi.

Aasta jooksul kooskõlastati kaheksa reklaami teksti, enamasti oli tegemist piilaritega, kus kahel küljel on eestikeelne tekst ja kolmandal võõrkeelne. Sellistel puhkudel tuleb tagada, et eestikeelne tekst oleks esikohal ega oleks halvemini vaadeldav kui võõrkeelne tekst.

VI. Ülevaade keeleoskuse kontrollidest ning rakendatud sunnirahast

Aasta	Kontrollid	Avastatud rikkumisi (rikkumiste osakaal)	Sunniraha hoiatusi	Rakendatud sunniraha	Sunniraha kogusumma	Keskmine sunniraha
2018	2926	1998 (68%)	886	197	14565	72,8
2019	2712	1806 (66%)	884	395	25955	65,7
2020	2454	2126 (86%)	906	224	12805	57,2
2021	2514	2237 (89%)	958	584	31945	54,7
2022	3540	3332 (94%)	613	390	28450	73
2023	3644	2600 (71%)	796	380	39550	104

VII. Osalemine täiskasvanute keeleõppe korralduses

Keeleamet koordineeris aasta vältel riigikeele nõukoja tööd. Riigikeele nõukoda on täiskasvanute eesti keele õppe korraldust koordineeriv mitteametlik kogu, mille eesmärk on vahetada infot pakutava eesti keele õppe ja õpet toetavate teenuste kohta, koondada keeleõppe vajaduse ja pakkumise tervikpilt ning tegelda keeleõppe eesmärkide ja tulemuslikkusega, et riigi pakutav tugi täiskasvanute eesti keele õppele vastaks ühiskonna ja õppijate vajadustele. Riigikeele nõukoja peamised arutus- ja koostööteemad olid haridustöötajate keeleõpe, eesti keele õpetajate järelkasv ja kvalifikatsioon, sissereändajate keeleõppe korraldus, keeleõppe sihtrühmad ja täiskasvanute eesti keele õppe korralduse edaspidine tegevuskava. Ülevaade nõukoja 2023. aasta tegevustest on avaldatud Haridus- ja Teadusministeeriumi [veebilehel](#).

Tartu Ülikooli taotlusel toetas Keeleamet eesti keele õpetajatele veebipõhise täienduskoolituse (teemapäevade) läbiviimist. Toimus viis koolitust, kus pädevad spetsialistid ja teadustöötajad esinesid keeleõppega seotud teemadel. Igal teemapäeval osales 70–100 õpetajat.

Keeleamet toetas riigieelarveliste toetustega ka haridustöötajate keeleõpet. Toetust sai Reiting PR OÜ, et avada Narvas B2.1-taseme eesti keele jätkuõppe grupp (16 õppijat) Ida-Virumaa

koolide ja lasteaedade õpetajatele, kes 2022. aastal õppisid Keeleameti toetusel sama õpetajaga B1-tasemel. Koostöös Maardu linnavalitsusega eraldati toetus Teel Tippu OÜ-le, et anda C1-tasemel eesti keele õpet haridustöötajatele Maardus (9 õppijat). Tegemist on mahuka kursusega, mis kestab kuni 2024. aasta novembrini.

Keeleamet oli 2023. aastal Eesti Keele Instituudile, Integratsiooni Sihtasutusele ja Haridus- ja Teadusministeeriumile koostööpartner haridustöötajatele eesti keele õppe pakumise hangete ettevalmistamisel ning osales keelevärrava projekti töös.

VIII. Vene õppekeelega haridusasutuste eesti keele ja eestikeelse aineõppe järelevalve

Vene õppekeelega koolide eesti keele ja eestikeelse aine õpetamise järelevalve käigus külastati 19 õppeasutust (Keila Kool, Kohtla-Järve Ahtme Põhikool, Kohtla-Järve Kesklinna Põhikool, Kohtla-Järve Maleva Põhikool, Kohtla-Järve Slaavi Põhikool, Kohtla-Järve Tammiku Põhikool, Kolkja Lasteaed-Põhikool, Paldiski Vene Põhikool, Pärnu Tammsaare Kool, Tallinna Ehituskool, Tallinna Juudi Kool, Tallinna Kopli Ametikool, Tallinna Polütehnikum, Tapa Keelekümluskool, Tartu Puškini Kool ja Valga Priimetsa Kool).

Koos Haridus- ja Teadusministeeriumi temaatilise järelevalve meeskonnaga tutvuti haridusasutuste dokumentidega, külastati eesti keele ja eesti keeles õpetatavate ainet tunde, õpetajatele anti nähtud tundidest tagasisidet ja osaleti järelevalve õiendi koostamisel. Iga kooli kohta koostati töötajate eesti keele oskuse kontrolli kohta statistiline ülevaade.

2023. aasta jooksul osalesid keeleametnikud Haridus- ja Teadusministeeriumi juhendi „Temaatiline järelevalve eesti keele ja eestikeelse õppe korraldusest vene õppekeelega põhikoolides“ koostamisel ja täiendamisel.

IX. Koostöö teiste ametiasutustega

Lisaks tihedale koostööle Haridus- ja Teadusministeeriumiga teeb Keeleamet aktiivselt koostööd mitmete teiste institutsioonidega.

Keeleamet jätkab keeleseaduse täitmise järelevalves koostööd Tallinna Linnaplaneerimise Ameti muinsuskaitse osakonna teabekandjate ja linnakujunduslike projektide läbivaatamise komisjoniga reklaami ja avalike siltide kavandite keelekasutuse keeleseaduse nõuetele vastavuse tagamisel. Koostöös Politsei- ja Piirivalveameti juhtidega saavutati 2023. aasta lõpuks eesmärk: kõik politseinikud valdavad eesti keelt. PPA on andnud Keeleametile ligipääsu registrile, et täpsustada Ukraina sõjapõgenike andmeid. Eesti keele oskuse kontrolli küsimustes toimib koostöö asutuste juhtide ja personalitöötajatega (nt Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus, Päästeamet, SA Ahtme Haigla, Narva Haigla jt).

Keeleametnikud teevad koostööd Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti ning suuremate kaubanduskettide juhtidega tarbijatelt laekunud kaebuste lahendamisel ning Eesti Keele Instituudi keelekorraldajatega kirjakeele normi ja keelekasutuse hea tavaga seotud küsimuste lahendamisel.

Koolitusfirmade ja täiskasvanute keeleõppe küsimustes jätkub aktiivne koostöö Integratsiooni Sihtasutusega, kus hankekomisjonides ja mitmes töörühmas osaleb Keeleameti esindaja, ning eesti keele kui teise keele õpetajate liidu ja Eesti võõrkeeleõpetajate liiduga. Keeleametnikud osalesid mitmetel nõupidamistel (nt eesti keele kui võõrkeele õpetajate infotund, kus arutati ainekava muudatusi; EKVÕLi aastakoosolek ja lõpueksamite arutelu, raamdokumendi esitus jm).

Täiskasvanute keeleõppe kvaliteedi hindamisel tehakse koostööd Eesti Töötukassaga. Samuti osaleb Keeleameti esindaja Eesti keelenõukogu ning kohanimenõukogu töös. Ida-Viru talituse vaneminspektor osaleb regulaarselt Alutaguse valla haridus- ja kultuurikomisjoni istungitel. 2023. aastal elavnes koostöö Tallinna Haridusametiga.

2023. aasta aprillis moodustati Haridus- ja Noorteameti Eesti Hariduse Kvaliteediagentuuri täienduskoolituse koostöökoda, mille koosseisu kuulub Keeleameti esindajana Merle Loodus-Adamson ning asendusliikmena Roman Kallas.

Eestikeelsele aineõppele ülemineku ja Ukraina sõjapõgenike eesti keele õppe küsimustes tegid Keeleameti esindajad koostööd Haridus- ja Teadusministeeriumi, Haridus- ja Noorteameti, Kultuuriministeeriumi, Integratsiooni Sihtasutuse, Eesti Töötukassa, TÜ Narva Kolledži ja kohalike omavalitsuste esindajatega. Keeleamet oli esindatud nii Haridus- ja Teadusministeeriumi kui ka Tallinna Haridusameti nõupidamistel ning haridusjuhtide infotundides.

Koostöös Emakeele Seltsi, Eesti keelenõukogu, Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Eesti Interneti Sihtasutuse ja Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsiooniga tunnustati ilusate eestikeelsete nimedega ettevõtteid konkursil „[Ehe Eesti – Eesti ettevõttele eesti nimi 2023](#)“.

Alates novembrist 2023 osaleb keeleametnik Tallinna Munitsipaalpolitsei Ameti reididel, kus kontrollitakse taksojuhtide taksoveo- ja elamislube, samuti eesti keele oskust. Koostöö jätkub 2024. aastal.

X. Muud tegevused

Keeleameti teenistujad said võimaluse aasta jooksul osaleda mitmesugustel koolitustel. Nii täiendati teadmisi digioskuste arendamises, muudatuste juhtimises ja enesejuhtimises ning õpiti, kuidas hoida vaimset tervist ja ennetada korruptsiooni avalikus sektoris. Samuti osaleti mentorite koolituses.

Osaleti Eesti Hariduse Kvaliteediagentuuri kevadkonverentsil ning mitmel nõupidamisel. Samuti osaleti Integratsiooni Sihtasutuse lõimumiskonverentsil, EVÕLi sügiskonverentsil ja Tallinna Ülikooli korraldatud keeletehnoloogiakonverentsil. Lisaks võeti osa järgmistest koolitustest: „Kohanemisprogrammi keeleõppe materjalid ja metoodika“, „Hariduspeegel: lähtetasemetestid, tasemetestid“ ning Tartu Ülikooli täiendusõppeprogrammi „Teemapäev E2 õpetajatele. B2-tasemelt C1-taseme poole“.

Ilmar Tomusk andis 10. jaanuaril Õhtulehele ja 12. jaanuaril Eesti Päevalehele selgitusi keelepoliitika ja keeleseaduse muudatuste teemadel.

15. veebruaril toimus Haridus- ja Teadusministeeriumi, Töötukassa ja Keeleameti ühine infotund haridustöötajate eesti keele õppes haridusasutuste juhtidele ja pidajatele. Infotunni salvestust saab vaadata [siin](#).

Ilmar Tomusk andis Eesti Vabariigi aastapäeva eel pikema intervjuu Tallinna Linnameedia saatele Kultuuriamps, saatejuht Haldi Normet-Saarnaga räägiti riigikeelest ja raamatute kirjutamisest.

20. veebruaril tunnistati Eesti Vabariigi 105. aastapäevale pühendatud maakondlikul tänugaalal Keeleameti Ida-Viru talituse peainspektor Renata Laas aasta parimaks eesti keele õpetajaks.

Emakeelenädalal osales Ilmar Tomusk kohtumistel Harkujärve koolis, Kindluse koolis, Palamuse raamatukogus, Tallinna 32. keskkoolis ning Tammiste lasteaed-alkkoolis.

28. märtsil toimus koostöös Eesti Keele Instituudi ning Haridus- ja Teadusministeeriumiga infopäev keelefirmadele, kus arutati eestikeelsele õppele ülemineku küsimusi ja õpetajate eesti keele täienduskoolituse vajadust.

29. märtsil vastas Ilmar Tomusk Õpetajate Lehele antud intervjuus küsimustele Keeleameti järelevalve kohta vene õppekeelega koolides.

5. aprillil tutvustas Haridus- ja Teadusministeeriumi üldhariduspoliitika valdkonna ekspert Hele Liiv-Tellmann keeleametnikele eesti keele kui teise keele ainekavaga seonduvat.

6. juunil toimus Keeleameti meeskonnaüritus ja 20. juunil koolituspäev „Positiivsuse dividendid“.

Augustikuus kommenteeris Ilmar Tomusk ERRile teenindajate eesti keele oskusega seonduvat, andis selgitusi äpitaksojuhtide keeleoskuse ning vene keelde dubleeritud filmide kohta ning tutvustas ERRi uudisteportaali lugejatele Keeleameti järelevalve käigus menüüdest leitud õigekirjavigu.

19. augustil osales Ilmar Tomusk Pärnus Lydia Koidula 180. sünniaastapäevale pühendatud kirjandusfestivalil toimunud arutelul "Eesti keel – kuidas edasi?"

Järelevalveosakonna juhataja Merle Loodus-Adamson osales INSA keelesõbra projektis ning sai 19. mail Integratsiooni Sihtasutuse tänukirja. Oktoobris osales peainspektor Marge Mägi-Puss Tartus eesti keele õpetajate suurokogul.

Neljandas kvartalis oli Keeleametis praktikal Tallinna Ülikooli kolmanda kursuse üliõpilane.

2023. aasta detsembris andis Keeleamet juba seitsmendat korda välja Keeleameti sõbra tiitli.

Keeleameti sõber on inimene või asutus, kes on teinud midagi olulist eesti keele heaks või toetanud oma tegevusega Keeleametit.

Varem on tiitli saanud Haridus- ja Teadusministeeriumi keelenõunik Jüri Valge, ameti pikaajaline IT-partner, HTM-i dokumendihalduse arendusmeeskond, keeleteadlased Peeter Päll ja Helle Metslang ning Vikerraadio toimetaja Piret Kriivan. Keeleameti sõbra tiitli 2023 sai õiguskantsler Ülle Madise.